

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXIX

Duben 2020

číslo 4

Na konci zimy

Když v chlapci chlapec odchází
Přichází křehký stín
Prvním osamocněním

Jít ven, ale je vítr a sklízí trnky z myšlenek
A blízkost andělů
Obchází lék

Stesk přisává se v křehký stín
Vykvétá malý kvítek
Zakmitl zasvitl zakvetl
A zůstal pod dlážděním

F.D.Merth

Úvodem

Krise je příležitostí. Obětavost a vynalézavost lidí - od zdravotníků až po Vietnamce - nás povzbuzují. Negativní zpráva se do nás vtiskne víc než zpráva dobrá. Podržme si proto každou dobrou zprávu alespoň 15 vteřin ve vědomí, ať nezapadne a vracejme se k ní. Myslíme na lidi, kteří jsou na tom mnohem hůře než my, na zápasící o život a přežití ... Mnozí z nás žijeme ve velikém bohatství hmotném, máme víc, než kolik nutně k životu potřebujeme. Ale dobré vztahy s druhými jsou největším bohatstvím. Objevujeme-li přátelství Boha k nám, hodnota našeho života se umocní. Dar života, naši blízcí a nádherný svět nám byly osobně darovány. Chceme s tou krásou lépe hospodařit. Tisíce a tisíce kvetoucích bledulí okolo potoků i kandíky v zámeckém parku nás opět potěšily. Na terase nám rozkvétá sakura. Rehek, loni hnízdící ve větrací trubce, už trubku nenašel. Honem jsem mu dokončil budku, doufám, že přiletí. Skrývání jsou pro mě podobenstvím orantů - se zpěvem vystupují vzhůru, až se nám ztrácí z očí, a pak se jako padající kámen navracejí k zemi. /v

KARANTÉNA

Sedíme sami doma a přemýšlíme proč to všechno, co nás to přepadlo. Dříve by lidé řekli, že virus je trest Boží. Dnes víme, že Bůh netrestá. Nebo nám bleskne hlavou - to máme za to, že stále víc peněz dáváme na zbrojení místo na mírové účely. Ale co když je lidstvo nemocné a vzpírá se léčit se evangeliem?!

Smutek má ten, kdo si chce jen užívat. Teď je naprosto omezen! My křesťané si také rádi užíváme, ale známe také cenu odříkání. Bez něj bychom ztratili z očí náš cíl, a sice to, že jsme na cestě, která je úzká a strmá (Mt 7,14). Na této cestě si člověk musí hodně odříci. Pokud jsme na to pozapomněli, pak nám tato současná situace pomáhá. Blahobyť je totiž stálá nástraha „knížete tohoto světa“ (J 14,30). My ji přemáháme odříkáním, četbou evangelia a modlitbou srdce, slov, růžence.

Náš rozhodný závěr tedy je, že život člověka je cestou k Bohu a jeho vůle je, unést život. Zůstáváme klidní (Izaiáš 30,15). Jak je dobře být křesťanem!

Jan Rybář

Na schodech kůru gotické baziliky v Brně na Mendlově náměstí vytesali kameníci slova: „Vulnera dant formam“. Rány dávají tvar. Rány osudu nás mohou formovat (a někdy i deformovat).

Žádám vás snažně, abyste nepodpořili ty, kteří vám slibují, že všechno vyřeší za vás. Takoví lidé chtějí, abyste jen mlčeli, poslouchali a drželi krok. Žádám vás snažně, abyste nepodpořili ty, kteří mají diktátorské sklony, příliš často mění názory, nejsou schopni se domluvit s jinými, nabízejí různá dobrodružná, nepromyšlená a neodpovědná řešení a kteří by se nejraději vrátili k centralistickému řízení všech našich společných věcí.

Václav Havel

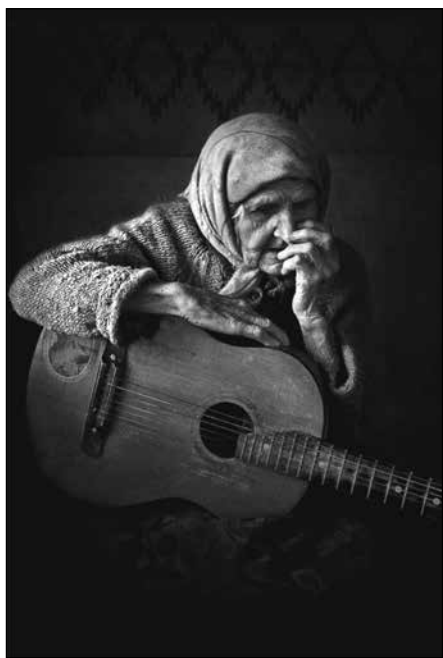
Od prosince 2019 muselo opustit své domovy v severozápadní Sýrii více než 875 000 lidí. Mnoho z nich utíkalo už poněkolikáté. Uprchlícké tábory jsou přeplněné. Lidé někdy spí pod širým nebem, protože nemají ani na stan. Fronta postupuje a boje zničily dost nemocnic.

Lidem na útěku dáváme deky, palivo, vodu nebo stavíme latríny. Zásobujeme nemocnice v první linii.

Lékaři bez hranic

Myslím, že jsme se zbavili všeho, až na bezbožné představy o Bohu. Myslím, že uctívání Boha v našich synagogách je strašlivým pokřivením nejvyššího ideálu, a zaslouží si kritiku a vymýcení. Považuji za jednu ze svých povinností poukázat na toto klišé, které jsme zavedli.

Leonard Cohen

Na třech věcech stojí svět: na spravedlnosti, pravdě a pokoji, neboť je řečeno: mluvte pravdu každý se svým bližním, suďte spravedlivě a každému přejte šalom.

Svévolník si půjčuje a nesplácí, ale spravedlivý se slituje a dává.

Raban Šimon ben Gamliel

HNULI JSME SE?

Na konci postní doby je to oprávněná otázka. Kristus totiž žádá: změňte se, buďte jiní! „Metanoite!“ My to chytře překládáme: „Čiňte pokání“, nebo „obraťte se“. Činíme tedy pokání: jdeme na pouť nebo na křížovou cestu, nejíme v pátek maso, modlíme se „Korunku“ - a jsme stále stejní! Také se „obracíme“, jenže o 100 let zpátky. Jak nám říkával náš profesor dějepisu Blažej Ráček: „Povoz církve táhnou dvě kobyly. Jedna se nechce hnout z místa, ta druhá je žhavá do klusu.“ Chudák kočí: chudák papež! Jaká je tedy letos bilance změny podle Krista? Čekali jsme pohyb vpřed, čekali jsme změnu. Jenže náš kočár zůstal třet v blátě. V blátě zápecí, průměru, zákonitv, pokrytectví. Na jak dlouho zase? Máme odvahu zpívat Aleluja? A jaké bude aleluja vyprahlé Amazonie?

Jan Rybář

ZAPOMNĚLI JSME NA BEZMOCNOST pandemie nás znovu učí zranitelnosti

„Orko“ Vácha
v rozhovoru s Jakubem Hellerem

Lidé teď budou po větší část dne měsíc zavřeni ve svých domovech. A možná že to nebude měsíc, možná to bude delší doba. Změní to nějak českou společnost? Donutí ji nákaza přehodnotit své hodnoty a priority?

Nepodezívejte mě, prosím, že chci povzbudit čtenáře. Nechci. Co teď řeknu, si opravdu myslím. Změní nás to, a když to chytíme za správný konec, tak k lepšímu. V jedné vteřině to jak ve vichřici všechno zmizelo, koncerty, divadla, kina, restaurace, fotbal, hokej, plesy, večírky, diskotéky, všechno. Šlehačka je pryč, zůstalo jen velké ticho.

S překvapením zjišťujeme, co všechno v životě opravdu nepotřebujeme. A se stejným překvapením zjišťujeme, co potřebujeme, bez čeho bychom nemohli žít. Pro mě jsou to třeba vztahy.

Máte nějaký tip, jak by se lidé měli bránit trdomyslností? Jak být spokojený mezi čtyřmi stěnami? Obzvlášť když ty vztahy právě chybí a člověk je doma sám. Píší mně maminky, a vlastně i tatínkové, že mají doma tři čtyři děti a že se staršími musí on-line vyplňovat domácí úkoly a ty menší děti nějak zabavit a že to není úplně jednoduché. Chápu všechno a zátěž to tedy je a velická. Když je ale člověk doma sám?

No ano...

Byl jsem půl roku v trapistickém klášteře, kde se mlčí, a pak na Antarktidě, kde se taky mlčí, protože kolem máte jen tuleně a velryby. Ale tady v Čechách? Máte knížky, máte internet, můžete se naučit cizí jazyk, Metropolitan opera vám pustí každý den skvělé představení zdarma, tady opravdu o nic nejde.

Doporučuji polárníckou klasiku „Sám a sám“ od Byrda - to je výkon, to ano, na Předsumuté

základně, v mrazu, ve tmě, za polární noci. Vydržet ale sám mezi čtyřmi stěnami v pokojku v Praze, s knížkami a s topením a s ledničkou, to opravdu výkon není.

Čím se, kromě práce, bavíte v karanténě vy?

Normálně funguji. Vstávám v pět třicet a hodinu cvičím, jako každý den. Nahrávám přednášky pro studenty. Čtu. Učím se on-line jeden kurz genetiky a jeden kurz epigenetiky. Trochu píšu. Skvělou novinkou jsou ty volné večery. Končívám pozdě večer. Bez pocitu stresu.

Je jasné, že jsme v období krize a potlačované paniky. Přesto musím říct, že koronavirus podstatně zlepšuje moje mínění o českém národě. Všude kolem sebe vidím lidi, kteří se snaží pomoci ostatním - ať už tím, že doma šíjí roušky, které rozdávají, nebo třeba tím, že pomáhají seniorům s nákupy. Až mě překvapilo, kolik takových lidí je. Vnímáte to podobně?

Přesně. Sebelitostivě chci říct, že konkrétně o mládeži jsem to říkal vždycky a nikdy mi nikdo nevěřil. V souvislosti s ekologickými problémy to bylo a je nabíledni. Někteří mladí lidé nezištně a zdarma vyčistí potok, staví ekocentra, dobrovolně brigádníci v lese, kupují fairovou kávu nebo třeba vedou oddíl skauta a nic z toho nedělají pro slávu, vlastní realizaci ani pro peníze a nechtějí, aby se o nich psalo. Teď je vidí všichni.

Nejde ale asi jen o mladé lidi...

Ne. Stejně tak o maminky, co šíjí roušky a rozdávají je. Nebo naše mediky, kteří už 10. března vyzvali všechny, kdo chtějí pomoci, a tuším, že hned ten den nebo ten příští jich měli sedm set. Ale ty naše studenty trochu znám. Není to prvotní nadšení, ti pojedou do konce. Na druhé straně si ale český národ moc neidealizují.

Ne?

Ne. Po filmu „V síti“ to snad ani nejde (*dokument popisující zneužívání českých dětí na internetu, pozn. red.*). Nad kterýmkoli městem, když trochu nadzvednete koberec, začnou vylézat breberky. Takže národ plný slušných lidí? Úplně asi moc ne.

Přesto se mi zdá, že vizitka netečných a věčně si stěžujících Čechů bere teď trochu za své...

Jsem lepší, než si myslíme. Je v nás obrovský potenciál. O naší mládeži si upřímně myslím, že je to sud s prachem - taková spousta vynikajících mladých lidí, co mají vůli a chytří jsou a všechno. A nejsou to jen naši studenti, snad všichni, co znám a co jezdíme na tábory. Na druhé straně, ani když jako Češi něco vyhraje, tak já moc neskáču.

Proč ne?

Víte, občas mě moje profese nutí setkávat se s různými lidmi, a to pak vidíte trochu to podsvětí, ty zaprášené kostlivce po českých skříních. Když pak jdete v noci domů, tak zase moc nad naším národem nejásáte.

Není to tedy nakonec tak, že teď ještě mají všichni všeho dost a ukázat to dobro v sobě je mnoho nestojí? Nedojde postu-

pem času i na lakomost - i třeba v zájmu ochránit předně rodinu - a na ostré lokty v obchodech a ulicích?

To se všechno může stát. I křesťanství je jen slabounký nátěr na duši člověka, Cyril s Metodějem sem přišli před pouhým tisícem let, pod tím jsou vrstvy mnohem hlubší. Občas jezdím autobusem z Brna do Znojma, do své farnosti. Ty autobusy v pátek odpoledne jsou plné ohleduplných lidí, spoje jezdí každou půlhodinu, a krásně si všichni cestující dávají přednost.

Úplně jinou atmosféru má však ten poslední spoj, co jede o půl jedenácté večer, zejména když se lidé vrací z různých večírků, je jich hodně a hrozí, že se někdo opravdu dovnitř nedostane. To jde stranou všechno jednání v rukavičkách, narvi se dovnitř, jak můžeš, a když jiného předběhneš, tak je to jeho chyba. Hodně pak přemýšlíte o evoluci člověka.

Najdu se také lidé, kterým je pivo někde v hloučku před hospodou milejší než nějaká zařízení. Co s nimi?

Vždyť v tom my Češi vynikáme a nezměníte to za jeden den. Máme vepsáno ve své DNA, že kdo dodržuje pokyny, nepřežije. Skvěle umíme obcházet předpisy, vyhýbat se nařízením a nacházet díry v zákonech i v plotech. Navíc víme, že nesmíme věřit politikům. Andrej řekne, ať nepropadáme panice, čímž ji způsobí. Pak řekne, že v potravinových obchodech je všeho dost a není třeba si dělat zásoby, a ještě než to dořeke, tak lidi už utíkají s taškami a vykoupi kdeco.

Přijde vám to vtípné?

Vždyť je to jak z nějaké veselohry. A teď jsme najednou konfrontováni s virovou pandemií, s virem, který se nechová podle předpovědí politiků a nerespektuje jejich přání. Jak ten dávný dánský král Knut, který se prý postavil na břeh a přikázal moři, ať přestane přiliv. Myslel si, že uspěje, protože měl velkou moc a všichni jej jinak poslouchali. Jenomže ani moře, ani virus nejsou lidé, nejsou to ti poslušní kývalové. Příliv nepřestal.

Pro ty hloučky před hospodou je úplně nová situace, že je třeba poslechnout příkazy ne proto, že je říkají politici, a víme, jak to s nimi je, nýbrž proto, že jde o život. Zjišťujeme, že virus Andreje vůbec nebere vážně. A to je pro nás i pro něj nová zkušenost.

Zároveň zaznamenávám pocitu těch, kteří doma sedí a nedobrovolníci, získávají pocit méněcennosti, že se věnují jen sobě, případně rodině. Je toto sobectví?

Každý pomáhá, jak může. Seniori tím, že jsou ukáznění, zůstávají doma a nechají si od skautů dojet pro nákup. Maminky, co šíjí roušky a přitom se starají dětem o zábavu a školní úkoly. Když se věnují rodině, to přece není málo. Když se věnují dětem, to je velmi mnoho. A když budou skauti seniorům denně přinášet nákup, možná trochu poleví i nášky nad mladou generací.

Nedávno jsem mluvil s epidemiologem Rastislavem Mad'arem o tom, že máme vlastně docela štěstí, že tenhle koronavirus není tak smrtelnou nákazou, jakou

by mohl být. Šíří se sice bezprecedentním způsobem, ale oproti svým předchůdcům, jako byl třeba MERS, nezabíjí ani zdaleka tolik pacientů. Tahle myšlenka ve mně zanechala takový hořkosladký dojem. Máme být vděční, nebo se naopak obávat věci budoucích?

Brát to, jak to je. Mohlo to být horší. Mnohem horší.

Také jsem viděl britskou právničku předpovídat, že koronavirus zvýší rozvodovost. Domáci izolace prý mnoho vztahů ukončí. Co vy na to?

Nevím. Žiji sám a netroufám si manželům radit, jak to mají teď dělat. Řeknu to raději na příkladu. Jakákoli vysokohorská expedice má podobnou a vždycky stejnou dynamiku. V první fázi, několik prvních dní, všichni mluví jeden přes druhého, vtipkují a vypráví veselé historky ze života. Pak další dny mlčí, protože všechny historky už byly řečeny. Pak přijde ponorková nemoc. Zkušební horolezci to ale zvládnou. Zpravidla jsou to ti, co moc nemluvili ani v té první fázi a spíš naslouchali.

Bude to fungovat i v manželství?

Láska vychází z vůle a projevuje se skutky. „Při změně podmínek neztrať hlavu ani vůli k přežití. Stále si hledej práci, pomáhej druhým. Mnoho nemluv,“ to cituji z kultovní příručky „Trosečnickem v drsné přírodě“ Jardy Pavlíčka. Při expedici na tom může záležet přežití výpravy. Tomuhle docela rozumím. Jak moc je to přenositelné a jak moc na tom může záležet při současné expedici přežití manželství, to nevím.

Table země žádnou větší krizi od roku 1989 nezažila, když pomínu povodně. Není to naopak dobrá příležitost vnímat, jak se lidé kolem nás chovají? Přece jen se říká, že v krizi poznáš přítele. A možná že poznáš i falešného přítele. Co myslíte?

Odkopeme se všichni. Válka ukáže, kdo je hrdina a kdo je zbabělec. Procházíme neoceňitelnou zkušeností, poznáváme, kdo je kdo. A mimo jiné poznáváme, kdo jsme a za co stojíme my sami. To je taky zkušenost hodná zapamatování. Není od věci se občas podívat do střepeň zrcadla, do trosky obrazu, který jsem si o sobě vytvořil.

Jak se vy sám, jako kněz a farář, vypořádáváte s opatřeními vlády?

Pracuji na 3. lékařské fakultě, kde máme krizový štáb, a učí u nás nejlepší epidemiologové v republice. Díky tomu ty informace mám jaksi z první ruky a přímo ze zdroje, nepřefiltrované politiky. Takže ano, karanténa je O. K. Jistěže bude čas na reflexi, ale až krize přejde. Teď jsme v peřejích.

Takže žádná kritika?

Ale ano, vláda je děsivě nepřipravena, dělá zmatečná rozhodnutí a premiér mluví tak, že mu nerozumíte, ani když umíte dobře česky, ani když umíte dobře slovensky. Jaksi to nedává významový smysl a je to takové to klasické české panoptikum typu „máme roušek spoustu a osobně je všem rozvezu, nebo vlastně počkat, ušijte si je doma sami“.

Navzdory vážnosti situace jsou ty tiskovky občas trochu jak z Cimrmanů.

Co si ale myslíte o těch opatřeních?

Takže teď vážně. Ano, izolace a karanténa je asi to nejlepší, co můžeme teď dělat, a záběry z Itálie jsou hrozné a varující. Naši výhodou je, že naši lékaři umí improvizovat a stejně jako ti italští jsou obětaví a umí žít v zátěži.

Předpokládám,

že se na vás, snad nějak elektronicky, obrací spousta lidí s prosbou o radu a útěchu. Možná máte ideální pozici, abyste mohl říci, jestli se Češi ke krizi staví ustrašeně a zoufale, nebo odvážně a vyrovnaně. Nebo snad něco mezi?

Gaussova křivka. Píší nebo telefonují kamarádi, co podnikají, a ti mají velmi vážné obavy o své zaměstnance a velmi se bojí, že budou muset propouštět.

Píší také maminky ve stresu z dětí. A také více či méně zděšení další lidé. A zase jiní, kteří obětují svůj čas a svou energii a pomáhají, kde mohou.

Křesťané se teď musí na nějakou dobu obejít bez přijímání a dalších obřadů, na které jsou zvyklí. Co to pro ně znamená?

Krize je vždycky šance, vždycky. Nám křesťanům se nemohlo stát nic lepšího. Vracíme se do katakomb, k vědomí, že k víře nepotřebujeme kostely, červené birety, krajky ani mnohohlasé sbory. Jak v misijních oblastech se učíme žít bez biskupů, bez kněží, bez svátostí, bez poutí, bez nedělních mší svatých, bez odpoledních požehnání a bez setkání mládeže.

Jakkoli mnohé tyhle věci mám osobně velmi rád, zjišťujeme, že lze žít i bez nich. Že když zatřepete náboženským životem, tak tohle všechno odpadne na zem a zůstane jen nahá, syrová víra. Z toho, zdá se mi, se může narodit něco velmi dobrého, tak dobrého, že to dneska nedohlédneme.

Pomalou se rozbíhají on-line mše a duchovní podcasty. Zdá se, že ani katolická církev není v těchto věcech úplně včerejší. Fandíte tomu?

Vlastně ani ne. Ale je to důležité. Když jsem kdysi objížděl, ještě dávno před pandemií, stařečky a stařenky na vejmincích a v domovech na Vysočině, pochopíte, k čemu je dobrý Proglas a TV Noe (*křesťanské rádio a televize, pozn. red.*). Pro ně je to jediné spojení se světem, poslechnou si mši svatou a pomodlí se s ostatními. Nějak je to drží, že se necítí tak sami. Ale pro nás ostatní tu současnou situaci vnímám jako velikou šanci, jako cosi pozitivního.

Pozitivní na co?

Víte, v duchovním životě je nejhorší stereotyp a velmi snadno se dostanete do iluze, že plnění náboženských povinností vám zajistí nebe. Nezajistí. A teď je to pryč. Teď ty povinnosti plnit nelze. Nejsou mše svaté. Nejsou zpovědi. A teď se všichni ptáme: Co tedy tvoří můj vztah k Bohu? Proč se modlím

a co se mnou modlitba dělá a co já dělám s ní? Kým je pro mě Bůh? Ano, je to krize se všemi hroznými stránkami, ale řekl bych, že pro křesťany se nemohlo stát nic lepšího.

Vidíte v pandemii dotek něčeho, jako je osud?

Ne, jen nám to ukazuje překřmenost, vratkost našeho vesmíru. Během evoluce jsme zvládli predátory a parazity a další nebezpečí, v zimě máme už v domech teplo a lovit a sbírat chodíme už jen do

supermarketů, kde je po celý rok všeho dost. Když pak přestanou létat letadla kvůli vybuchlé sopce, tak se ptáme, kdo je za to zodpovědný a jak to, že s tím nikdo nic neudělal. V naší nemocnici mají občas příbuzní tendenci žalovat lékaře, když jim někdo umře, zejména když je mladší. Protože se přece neumírá a za smrt pacienta musí být někdo zodpovědný, nějaký šlendrián nebo zanedbání, ale že bychom byli vůči nemoci občas bezmocní, to už nikoho nenapadne.

Už několikrát jsem zaslechl, že koronavirus je Boží trest za to či ono. Myslíte si to také?

To je taková tradice. Nikdy nebudou chybět jurodiví hlasatelé konce světa, kteří velmi přesně vědí, co si Bůh myslí. Budou vyhlášovat přísné a konečné Boží tresty a spojovat pandemii, jako je tato, nebo povodně nebo Fukušimu nebo islandskou sopku s nějakými jevy v katolické církvi.

Berte to prosím s nadhledem a trochou černého humoru, jako součást náboženského folkloru. Jsou to lidé, kteří neodmyslitelně patří k tomu bestiáři katolické církve, byli tady vždycky, jsou a vždycky budou. Už jsem si skoro i říkal, kde asi ti proroci zkázy meškají, a už jsou tady. Věci jsou na svých místech. A příště přijdou zas.

Jsou v Bibli nějaká podobenství k naší situaci, ze kterých by si člověk mohl vzít poučení?

Ve Starém zákoně se nikdy nic nedělo jen tak, všechno byly činy Boha Jahveho. Když cizí armáda obklíčila Jeruzalém, nikdy se to nevyšvětlilo jen politologicky. Je to vždycky odpověď na nějaké selhání Izraele, přímá akce Boží. Pokud ale všechno, co se děje, je

činem Božím, co nemoci? Nemoc musí být taky odpovědí na nějaký hřích, přečin nebo kdovíco, nemoc přece nemůže přijít jen tak. Když zhřešil David, mohl si vybrat: tři roky hladu, tři měsíce pronásledování nepřáteli nebo tři dny epidemie. David si vybral epidemií. Pokud to byla Yersinia pestis (bakterie způsobující mor, pozn. red.), v dobách starého Izraele by epidemiologové se svým čistě přírodovědeckým vysvětlením neuspěli.

Takže podle Starého zákona jsou pandemie skutečně Božím trestem?

Ne tak úplně. Ve Starém zákoně je proti tomu jeden veliký protest, celá kniha, kterou všichni znají - Kniha Jób. V židovské tradici je Jób bez hříchu, nikdy neudělal nic špatného, a prochází si nejen známými Jóbovými zvěstmi, nýbrž i ošklivou nemocí a hroznými věcmi. A aby toho nebylo málo, přichází přátelé, kteří mu to chtějí vysvětlit, zdůvodnit, být advokáty Boha proti člověku, a bylo by lepší, kdyby byli zticha. Na konci knihy Bůh dává za pravdu Jóbovi, nemoc nebyla trestem za hřích, ale proč musel trpět, se nedozvíme.

Je nějaký důvod, proč by podobné události měly někoho utvrdit v tom, že existuje Bůh? Na mě to naopak působí spíš tak, že jsme vystaveni rozmarům přírody, a jestli je někdo řídí, pak s námi nemá dobré úmysly.

Nemyslete si, že Bůh je hodný a že se stará, aby se nám vedlo dobře. Trapista otec Jeroným to píše až drze: „Bože, zatáčky vybíráš zostra a brzdiš bez varování...“ Ano, tohle je křesťanský Bůh, ne ten růžový z obrázků. Tyhle krize nás ale vybičují, ať ukážeme to nejlepší, co je v nás. Věřím, že Bůh v tom jede s námi. Tohle je skvělý impuls křesťanství. Bůh vám neumete cestu, ale řekne - tady máš rozum, člověče, tak s ním něco dělej. Už se, přemýšlej, rozviň jej, zvládni svět. Díky tomuhle impulsu máme antibiotika i stanici ISS (*Mezinárodní vesmírná stanice, pozn. red.*) a díky němu zvládneme i tuto pandemii.

RADOST UPROSTŘED POHROMY Když je nejhůř, nachází člověk sám sebe

Vrcholné životní zážitky mohou vypadat nečekaně. Jeden z nich popsala ve svém deníku mladá Britka ve chvíli, kdy se v září 1940 hitlerovské Německo rozhodlo změnit strategii v bitvě o Británii a vlny bombardérů poprvé vyrazily k plošné destrukci hlavního města Londýna. Cíl byl jasný: podlomit nepředstavitelným ničením a hromadným umíráním morálku britského civilního obyvatelstva, způsobit rozvrat a chaos, srazit Brity na kolena.

Zmíněná žena trávila třetí noc bombardování u rodičů svého přítele na severu města. Její jméno neznáme, příběh ale zachytil ve své sbírce válečných výpovědí svých krajanů *Living Through Blitz* (Prožili Blitz), britský autor Tom Harrison. „Byla jsem tak podrážděná, až jsem z toho byla nateklá, ve skutečnosti to ale byl strach. Paní R. (matka přítele)

pořád jenom vařila čaj. Když se ozvalo zadunění, vykřikla vřdycky: ‚To je bomba!‘ ‚Néé, jenom dělo,‘ zabručel vždy její manžel,“ píše se v deníku.

Čekání ve sklepech s vidinou smrti se zjevně nedalo moc vydržet. Nakonec žena i s přítelem vylezla na zahradu. Usadili se ve vysoké trávě a překvapivě zjistili, že to, co před sebou vidí, je vlastně krásné. Nebo možná spíše „krásné“, estetický dojem se totiž skládal dílem z vlhého podzemní noci prosvícené hvězdami a dílem z mihotavé, v teplých barvách vyvedené záře na obzoru, kde hořely londýnské doky. „Najednou už jsem se nebála, bylo to vlastně úžasné. Paprsky průzkumných reflektorů byly nádherné, jak křížovaly nebe z jedné strany na druhou, bylo to jako sledovat konec světa.“

V tomto okamžiku se může líčení katastrofy zdát mírně řečeno zarážející. Někde nedaleko od zahrady umírají lidé, mladá žena ale necítí strach ani úzkost a s ledovým klidem se kochá vizuálními efekty spojenými s válečnou zkázą. Pak dopadne bomba o dvě ulice dál od domu. Další exploduje ještě blíž a žena má pocit, že se v tlakové vlně vznáší „jako na vlnách rozbouraného moře“. Dům je částečně zdemolován, dvojice prolézá dovnitř rozbitým oknem, paní R. s viditelným zděšením zírá na dvě prachem a krví pokryté postavy a mladé ženě to teprve v tom okamžiku dochází: „Mohlo být po mně!“

Zraněných lidí se okamžitě ujímají lidé z okolí. Žena se ocitá v posteli neznámé sousedky, „s termoforem a peřinou na uklidnění“. Je jí však skvěle. „Ležela jsem tam a cítila jsem se nepopsatelně šťastně, triumfálně. Vybombardovali mě! Přefíkávala jsem si tuhle větu znovu a znovu, jako bych si zkoušela nové šaty. Psát to takhle se zdá být strašné, v tu noc přece spousta lidí zahynula, bylo mnoho zraněných. Jenže já jsem za celý svůj život nezažila tak *čistě, neposkvrněně štěstí*,“ zapsala si žena do deníku o něco později a sama zdůraznila poslední slova.

Jako nikdy

Možná se jí to tak zdálo jenom tehdy. Možná - mohli bychom říci - byla v šoku, tělo i mysl otřesené zážitkem blízké smrti, možná by všechno po letech viděla jinak, vzpomínala by na opožděné deprese či noční můry. Nikoli. Zmíněný Tom Harrison, jenž svůj sborník dával dohromady v rámci širšího výzkumu chování lidí ve válce, ji vyhledal a navštívil o třicet pět let později. Tehdy byla již babičkou, její život byl úplně normální, stále však vzpomínala. Ona noc jí změnila život, v polovině sedmdesátých let pořád ještě považovala děsivé scény nacistického bombardování za „vrcholný zážitek svého života“. Něco se v ní tehdy načas přeskládalo, obyčejný každodenní život se odlopl jako nepotřebný obal a pod ním se objevilo živé jádro. Život tehdy dostal novou intenzitu a smysl, z hloubi se jako z netušeného pramene vyřinul nový zdroj energie.

Něco podobného ovšem zdaleka nezažila

pouze ona. Jestli chtěli tehdy nacisté zničit duše a morálku bombardovaných lidí, ošklivě se spletli. Neznámí sousedé, kteří uložili „naši“ ženu kvůli uklidnění do vlastní postele, jsou jenom nepatrným zlomkem záplavy solidarity, jež se tehdy na ulicích Londýna vzedmula. Příběhy z bombardovaného Londýna jsou vlastně pozoruhodnou kronikou lidské proměny tváří v tvář katastrofě. Místo hrůzy klid. Místo paniky víceméně spřádání život mezi ruinami. Velké hrdinství některých a spousta menšího mnoha ostatních. V lidech se tehdy vzedmulo něco, na co mnozí z nich mohli být hrdí po zbytek života. Někteří proto, že beze strachu dělali dál svoji práci. Jiní proto, že pomáhali nezištně druhým. Další v sobě našli novou osobní statečnost. Autorka Olivia Cockett ve svém deníku *Love and War in London: A Woman's Diary 1939-1942* (Láska a válka v Londýně. Deník jedné ženy, 1939-1942) popisuje, jak, z nouze a nedostatku jiných možností, sama uhasila zápalnou bombu. „Událost se mi dodnes vrací při neobvyklých příležitostech. Do té doby na mě byl šéf v práci hnusný a já jsem to nesnášela. Po té věci s bombou jsem se mu dokázala postavit, říkala jsem si ‚když mě nedokázala vyděsit zápalná bomba, přece se nebudu bát jeho?‘“ Paní Cockett podle vlastních slov vlastně zjistila, že není ani zdaleka takový zbabělec, jak si sama o sobě celý život myslela. To s ní už zůstalo.

Podobné příběhy se však zdaleka netýkají pouze války. Zvláštní „stav beztlíž“ a paradoxního štěstí uprostřed zmaru a objektivního strádání jsou trochu nečekaným jevem, který se ale v líčení různých pohrom způsobených lidmi i vyšší mocí často opakuje. Podobná líčení například shrnuje ve své knize *A Paradise Built in Hell* (Ráj vybudovaný uprostřed pekla) americká autorka Rebecca Solnit. Titul je přitom výmluvný: tváří v tvář děsivému rozvratu se minimálně významná část zúčastněných ocitá ve stavu zvláštního vytržení a účastní se společného života novým způsobem, jaký si ještě vteřinu před vypuknutím krize vlastně ani neuměla představit.

Obyvatelé San Franciska zničeného v roce 1906 téměř totálně zemětřesením tak například reagovali na několikadenní následné požáry obecně klidem, stoickým chladem, šibeničním humorem a vzájemnou pomocí. V parku vzniklo stanové město, v něm stany s bezplatným stravováním, na ty se začas navázaly celé dodavatelské sítě potravin. Velká část obyvatel města přišla doslova o všechno, celé čtvrtě ležely v troskách, výbuchy plynu zažehávaly další a další požáry, které později splynuly v jedinou pekelnou výheň. Zároveň ale, jak popisuje tehdejší učitel Eric Temple Bell, „nikdo neběhal bezcílně po ulicích, nikdo nevriskal ani nedělal nic podobného. Lidé klidně přecházeli z místa na místo a pozorovali požáry téměř lhostejně. Spontánně se vtipkovalo. Za celé ty dva strašné dny (kdy město hořelo) jsem neviděl jedinou ženu plakat, neslyšel jsem nikoho vzlykat.“ Bell si

určitě nevymýšlí, jeho popis není nijak ojedinělý, prakticky totéž si na místě poznamenal také slavný spisovatel Jack London. „Nexistovala hysterie ani rozvrat, neviděl jsem jedinou plačící ženu, jediného vykolejeného muže,“ píše. „Nikdy v dějinách San Franciska nebyli jeho obyvatelé tak laskaví a uctívají jako za oněch hrůzných dní.“

Velký omyl

Podobné popisy lidskosti uprostřed všeobecného zmaru jsou tak časté - ať už se jedná o další zemětřesení, tentokrát v Mexicu City v roce 1985, o strašlivý výbuch muniční lodě v kanadském Halifaxu v průběhu první světové války, jenž byl až do jaderných explozí v Hirošimě a Nagasaki největším lidmi způsobeným výbuchem, o události na ulicích New Yorku po útocích 11. září 2001 nebo scény v zatopeném velkoměstě New Orleans po hurikánu Katrina -, že se při jejich čtení vynořuje celý nový, spontánní a nečekaně přitažlivý svět, po němž ti, kteří ho zažili, cítí často nostalgii v dobách, kdy se věci zase znovu vrátí do normálu. „Silní pomáhali slabým s nákladem, a když nastala pauza na občerstvení, jídlo se dobrovolně rozdělávalo, mléko dostaly děti a to málo pochoutek, co jsme našli, připadlo starým a nemocným. Kéž by tomu tak bylo už navždy!“ píše další svědek události v San Francisku Charles B. Sedgwick.

Takový průběh se ovšem velmi přiči všeobecnému očekávání. Nejde jen o to, že prožívat zvláštní pocit štěstí a vzájemnosti uprostřed všeobecné tragédie se nějak přiči lidskému svědomí. Člověk by měl přece cítit hluboký žal, soustrast, pocit zmaru. Taková zkáza, tolik lidských tragédií! Místo toho je nabitý energií, udržuje pořádek, nepropadá panice, cítí hrdost na sebe sama i na lidi ve svém okolí. Možná je lepší si takové chvíle osobního uspokojení nechat sám pro sebe. Možná odhalují jistou necitlivost, něco nelichotivého.

Pravý opak, tedy chaos, paniku, rabování a propad lidské civilizace do všeobecného běsnění, se navíc předpokládá jaksi automaticky. Připomeňme si, že právě víra v takový výsledek byla například v Berlíně 1940 argumentem, proč vůbec začít bombardovat Londýn. Čtenář si může říkat, že se Němci nevyznají v duši otužilých Britů, rozvrat morálky a paniku nicméně očekávala i samotná britská vláda. Psychiatři před rozpoutáním bitvy vládu varovali, že „na jednu fyzickou oběť budou připadat tři oběti psychické“. Podle britských historiků i Churchill očekával paniku, Mussolini si poznamenal, že „zavládne chaos, během něhož se práce zcela zastaví“. Věci není potřeba lakovat

narůžovo, samozřejmě že katastrofy provází pocity a chování všeho druhu, mnozí, kteří mezními situacemi prošli, je popisují jako život na emocionální houpačce. A samozřejmě je možné načrtnout také opačný obraz, v němž vystupují lidé, kteří využijí situace k vlastnímu prospěchu, rabují nebo šroubují ceny nedostatkového zboží. Společnost jimi ve své většině ale vždy bude hluboce opovrhovat. A významná část lidí se chová zcela jinak a nepotřebuje k tomu ani policejní či vojenský dohled. Britové rozhodně žádný všeobecný rozvrat nezažili. Zdá se, že právě naopak, ze své tenkrát objevené - nebo tehdy znovu potvrzené - odolnosti čerpají dodnes.

Příkladné chování Britů během několikaměsíčního bombardování se připisovalo specifické britské povaze. Pak se ale karta obrátila a stejný omyl udělali i samotní Britové a jejich spojenci. Němci se při děsivém bombardování svých měst na konci druhé světové války nenechali morálně podlomit o nic více než Britové na jejím počátku. Obě zkušenosti se původně automaticky kladly do kontrastu, v Londýně byl podle původních představ ve hře výkon nezlomně svobodomyšlné anglosaské povahy, v Německu naopak ocelová ruka nacistického režimu, jež držela obyvatelstvo pevně na uzdě. Pozdější zkušenosti však ukazují, že situace není ani zdaleka tak přehledná. Kvůli studené válce a obavám z toho, co bude následovat po případném propuknutí jaderného konfliktu, se v Británii a Spojených státech rozvinul celý (okrajový) obor studie katastrof. Jeho závěry mimo jiné ukázaly, že například bombardování Severního Vietnamu mělo na jeho obyvatele v podstatě opačný efekt, než jaký Američané zamýšleli - jinými slovy, že je katastrofa nezlomila o nic více než obyvatele Londýna. Jedná se zjevně o univerzální zkušenost. V jednom z mnoha zveřejněných záznamů z dramatických událostí 11. září 2001 v New Yorku popisuje finanční makléř Adam Mayblum překvapivé scény evakuace jedné z věží Světového obchodního centra. Mayblum přežil zázrakem, unesený doprav-

ni letoun plný cestujících i paliva narazil do budovy jen o několik pater nad jeho hlavou. Nenásledovala panika, ale spořádaný sestup desítkami pater zahalených dýmem. Nikdo nic neviděl, Mayblum, který nezastával žádnou oficiální funkci, nahlas doporučil, aby se všichni chytli za rameno člověka před sebou, což se také stalo. Kdo narazil v kouřové cloně na překážku, měl hlasitě varovat ostatní. To, že makléř příběh dodnes vypráví, svědčí o tom, že se desítky minut trvající operace, při níž všichni zúčastnění neustále čelili tlaku, že smrt může přijít každým okamžikem, zdařila. A hlavně, v celém městě zavládla zvláštní atmosféra, jež byla pravým opakem teroristického záměru šířit hrůzu a děs. Lidé se celé dny procházeli po Manhattanu, popíjeli spolu pivo, malovali spolu plakáty, vařili jídla, Times Square se proměnilo v jakési spontánní komunitní centrum, kde se lidé scházeli, diskutovali, žili spolu. „Jestli nás chtěli vyděsit, tak naprosto selhali. Zůstali jsme v klidu. Pokud nás chcete pozabíjet, nechte nás v klidu, tohle my zvládneme sami mezi sebou,“ psal později ironicky Adam Mayblum. „Ale jestli nás chcete posílit, zaútočte a my se semkneme.“

Zvláštní chvíle

V konkrétním případě terorismu 11. září se podobná prohlášení snadno schovají třeba pod nálepku vlastenectví, opět ale, popisy dramatických událostí katastrof, jež nemají jasného viníka, ukazují vlastně totéž. Maximální obětavost, třeba když v kanadském Halifaxu výpravčí Vincent Coleman rychle přispěchal do své kanceláře, aby varoval blížící se vlak s třemi stovkami pasažerů před neodvratným výbuchem. „Zastavte vlak. U mola číslo šest hoří muniční loď a vybuchne. Tohle bude nejspíš moje poslední zpráva. Sbohem,“ telegrafoval. Vlak zastavil, cestující přežili, Coleman skutečně při explozi zahynul. Ukazují také překonání běžných mezilidských bariér, jako když ve stejném Halifaxu jeden z prchajících námořníků nečekaně vytrhl na břehu z náručí nic netušící domorodé ženy její dítě a o překot s ním uháněl do svahu. Vyděšená matka situaci nechápala, pronásledovala ho, a když ho dohnala, námořník se na ni i s dítětem vrhl a zalehl ji k zemi. Místo zvrhlého činu následovala strašlivá exploze, kterou žena, dítě i námořník přežili - na rozdíl od mnoha obyvatel domorodé vesnice, kteří nic nevěděli, a tudíž také nikam neutíkali. A demonstrují nečekaný stav vzájemné spolitosti, slušnosti, vlastní iniciativy a potřeby podílet se na řešení nové, nepředvídané situace, v níž se jakoby všechno rozpadá a zároveň drží pohromadě.

pokračování na str. 12

AKTUALITY

SLAVNOST MÍRU POŠESTÉ

Pokud se současná situace v ČR vyvine příznivě, uspořádá letohradská farnost i letos slavnost k příležitosti státního svátku osmého května.

Slavnost probíhala od roku 2014 v letohradském kostele. Během těch sedmi let vykristalizovala do názvu „Slavnost míru“, a už potřeťi je setkání situováno do prostor **kostela sv. Kateřiny na Kunčicích**, kam srdečně zveme všechny občany v předvečer svátku, **7. května 2020 v 18:30 h.**

Na připravený program přijde každoročně kolem stovky lidí, a neodchází zklamání. Program je osvědčený a bohatý: u pomníku padlých uctíme památku našich předků, letohradský kronikář Kamil Moravec opět přednese historickou vzpomínku na místní obyvatele, vynikající kvartet hlubokých žesťů pod vedením letohradského rodáka Jana Adamce bude prezentovat průřez hudebními styly, a nakonec nás čeká neformální beseda s občerstvením v krásně upravených prostorách bývalého hřbitova u kostela.

Přijďte se 7. května podívat. Věříme, že spolu s námi prožijete pěkný večer.

Dodatek: O tom, zda se akce uskuteční nebo ne, rozhodne vývoj aktuální situace v ČR.
Iva Marková, Milan Šulc

ZPRÁVY Z CHARITY

Vážení spoluobčané, i v této mimořádné době pokud se ocitnete v situaci, se kterou si nevíte rady, neváhejte kontaktovat Oblastní charitu Ústí nad Orlicí. Ve všech službách Vám poradí telefonicky nebo emailem. Telefonní čísla najdete na našich stránkách www.uo.charita.cz. Přejeme Vám do dalších dní pevné zdraví a optimistickou mysl.

Mějte se hezky *Markéta Drmotová*

DOMÁCÍ ZDRAVOTNICKÁ SLUŽBA JE NEZBYTNÁ SOUČÁST LÉČEBNÉ PÉČE

MUDr. Vladimíra Reslerová, praktická lékařka v Lanškrouně, spolupracuje s Charitou a její domácí zdravotnickou službou od jejího začátku v 90. letech. Do péče lanškrounské Domácí zdravotní péče svěřuje desítky svých pacientů měsíčně. Zdravotní sestry v domácím prostředí pacientů zajišťují např. převazy, odběry, aplikaci injekcí a inzulínu, nebo ošetřovatelskou rehabilitaci. Díky tomu nemusí pacient tak často k lékaři, a může se dokonce vyhnout pobytu v nemocnici.

Jak se vám spolupracuje se zdravotními sestrami z Charity?

Výborně! S mnohými se znám osobně. Oceňuji na děvčatech, že svoji náročnou práci dokážou dělat v pohodě a s dobrou náladou. Ono není jednoduché denně se za každého

PASTORAČNÍ RADA

Milí farníci!

Je pravda, jak jsme často od Vás některých slyšeli, že jsme se už několikrát sešli a v Okénku nebyl žádný zápis, o čem jsme jednali... je to částečně nezkušeností nás nových a také tím, že jsme zpočátku spíše přemýšleli, jak budeme fungovat...

Tedy - budeme se scházet zatím všichni 1x za měsíc. Chceme být podle svých schopností účinnými pomocníky při fungování naší farnosti a budeme rádi za vaše připomínky i když víme, kolik lidí, tolik názorů...

Plán pastorační rady je na stránkách farnosti, taktéž tam budou zápisy z jednotlivých rad. Zde v Okénku Vás tedy chceme také alespoň občas stručně informovat.

Chystali jsme akce k přípravě na Velikonoc a průběh slavení Velikonoc, ale vše je jinak. Kvůli pandemii se budeme muset ještě zříci společných bohoslužeb, rozjímat a radovat se v kruhu nejbližších a použít bohatých možností různých médií - na farních stránkách budou i návody na domácí bohoslužby slova. Prosíme mladší členy rodin, aby tuto možnost zprostředkovali svým blízkým.

Zdařily se akce - výlet dětí do Ostravy, setkání s farníky, kteří pečují o kostely, misijní karneval, ekumenické setkání, setkání žáků 3 tříd - všem, kdo se podíleli na organizování - patří dík!

Některé další akce - Brány památek dokořán, víkend rodin, návštěva indického biskupa -

počasí přemísťovat za pacienty. Není jednoduché zkoordinovat úkony, které musí udělat, a které jsou každý den jiné. Není jednoduché komunikovat s pacienty, kteří nechtějí spolupracovat. Sestřičky musí být často psycholog, aby pacienta motivovaly ke spolupráci. Někteří pacienti potřebují utiřit, jiní naopak jasně a rázně nasměrovat k tomu, co mají dělat. Musí si umět poradit s různými hygienickými podmínkami, ve kterých pacienti žijí atd. Sestřičky jsou výborné. Dokážou dělat svoji práci s radostí a dlouhé roky. To obdivuji. A už si bez nich svoji práci neumím představit.

Jak byste obecně zhodnotila domácí zdravotnickou péči?

Je to po všech stránkách výhodná záležitost. V prvé řadě ekonomicky - pokud se člověk léčí doma, je to pro stát vždy levnější, než v nemocnici. Pro mě jako pro lékařku je to nesmírné ulehčení práce. Dřív jsem všechny pacienty objížděla sama, dělala převazy, píchala injekce, atd. Od té doby, co to převzala Charita, se mně ulevilo a mám čas na pacienty v ambulanci. Víme, že se s „charitkami“ můžeme na sebe spolehnout. Pro pacienta je samozřejmě domácí péče šetrnější, nezatěžuje ho emočně ani mentálně, není ve stresu jako v nemocnici, lépe se uzdravuje.

Nedávno se sbíraly podpisy pod petici „Doma je doma“ na záchranu domácí zdravotní péče. Jak se díváte na podhodnocení této práce?

To bohužel něco vypovídá o sociální politice

Města v Čechách

Vystavěli jsme si svůj Babylon, plný rozpuštěného ryku.

A nyní v prázdných ulicích osaměle blikají reklamy a lidé si nepodávají ani ruku...

Jen strach se prohání prostorem, a vítr žene pár vlhkých zmačkaných papírů...
Ještě čitelná písmena zvou na hostinu plnou hluku.
Hostinu kostlivců...

Bože, dej nám víru,
odvahu prozířít
a uvidět naši pýchu! *JF., březen 2020*

jsou nejisté.
Pomoc rodině Štěpánových - sbírky v kostelích - zatím nejsou možné, jakmile bude zřízen transparentní účet, bude zveřejněn.

Zakoupí se židle na faru, aby se nemusely přenášet z horního sálu do dolní učebny a naopak, peníze daroval sponzor.

Farnost vlastní gril - možno zapůjčit za 500 Kč za víkend a párty stan za 1 500 Kč za víkend - správce Václav Neruda.

Také byly dotazy na možnost přispět nějakým obnosem na provoz v době, kdy nejsou bohoslužby - to je možné na účet farnosti-1323857329/0800.

Všechny Vás zdravíme, dodržujte nařízení proti šíření nynější nemoci, jistě na této situaci najdeme i pozitivní stránky a hlavně - kež se zase brzy sejdeme, abychom společně děkovali a oslavovali Boha.

Za PR Helena Jurenková

našeho státu. Toto téma by mělo být u politiků na předním místě. Že tomu tak není, mě deprimuje. Oceňování výkonů je sice otázka zdravotních pojišťoven, ale pojišťovny k tomu musí někdo dotlačit - to je otázka politická. Platy je nutné valorizovat i v sociální oblasti. Domácí zdravotnická služba je standardní součástí léčebné péče. Je nezbytná. Kdyby padla, byl to ohromný propad.

Sledujete organizaci Charity jako takovou?

Jistě - od začátku. Sleduji její vývoj od revolučního nadšení v začátcích 90. let až po současnou profesionální organizaci. Mám k Charitě plnou důvěru. Umí pružně reagovat na různé světové katastrofy a realizovat sbírky pro postižené. Víme o mnoha aktivitách, které jsou dobře zajištěné, do některých se zapojujeme s celou rodinou. Od Tříkrálové sbírky a sbírek šatstva, přes podporu Adopce na dálku až k nemocnici v Ugandě, kterou Charita financuje, a kde náš syn pracoval jako medik-dobrovolník. Využili jsme také charitní pečovatelskou službu a Domácí hospic Alfa-Omega, když u nás trávil moje maminka poslední měsíc života. Jsem vděčná, že Charita u nás v Lanškrouně, ale i v celé republice funguje tak dlouho, tak stabilně a tak dobře.

Děkujeme za rozhovor. */M*

RESPEKTOVAT DRUHÉHO – I VE SMRTI

Renata Prokopcová je vedoucí sestrou v Domácím hospici Alfa-Omega od roku 2017. Za tři roky prodělala velký posun celá služba, její zaměstnanci, a do značné míry i obecné povědomí o hospicovém hnutí.

Kolik pacientů ročně doprovázíte?

Jejich počty stoupají. V roce 2019 to bylo 120 pacientů.

Jak se pacient může do vaší péče dostat?

Pacienty nám běžně předávají nemocnice, onkologie a praktičtí lékaři. Někdy si nás lidé najdou na facebooku nebo stránkách Oblastní charity Ústí nad Orlicí, často na osobní doporučení někoho, kdo už s námi měl konkrétní zkušenost. Pacienty přebíráme i od RZP.

Denně se v rodinách potkáváte se smrtí, a tím pádem i strachem. Co se dá dělat v takových situacích dělat?

Záleží na tom, kdy se k pacientovi a jeho rodině dostaneme. Pokud se tam dostaneme včas, je tento přirozený strach dobře zvládnutelný. Pacient i rodina mají čas projít si vším, co tento stav přináší - od zloby a odmítání, až po přijetí situace. Když pacienta převezme ve stavu, kdy má před sebou už jen hodiny času, je to obtížnější. V tu chvíli musíme vyhodnotit, co je prioritou. A jsem ráda, že některé otázky můžeme s rodinou pacienta dořešit i v následné péči.

Co je nejdůležitější pro rodinu a pacienta, pro „dobré“ umírání?

Důležité jsou pro ně informace. Otvíráme v rodině zcela nové otázky. Popisujeme, co můžou očekávat, jak může umírání vypadat. Když přijdeme do rodiny, máme velkou důvěru rodiny. Tu ohromnou zodpovědnost musí každá z nás umět unést. Je fakt, že naprostá většina našich pacientů odešla dobře a v klidu. Byli vděční, že mohli být doma...

Jaké otázky v rodinách otvíráte?

Začínáme tělesnými projevy: vysvětlujeme, proč pacient nejí a nepije, a proč to někdy ani nepotřebuje. Vysvětlujeme rodině, že „nebo-

jují“ za uzdravení pacienta, ale vyprovázejí ho ze života. Že není nutné pacienta nutit k něčemu, co nechce. Když chce spát, tak ať spí, není nutné ho aktivizovat. Když nemá chuť k jídlu ani pít, nenutit ho k tomu za každou cenu. Že jen sedět a držet za ruku není málo, že to neznamená, že „nic nedělají“. Pro pacienta to naopak znamená mnoho. Že je stejně tak nutné svého blízkého pustit ze života, nechat ho v klidu odejít. Každé umírání je jiné. Jaký byl pacient v životě, takový bývá i ve smrti. Když byl tichý, umírá tiše. Někdo chce mít své milé v těsné blízkosti, jinému stačí vědět, že jsou vedle v kuchyni. Může dojít i na duchovní otázky, otázky odpuštění či vděčnosti.

Někdy si lidé vyčítají, že nebyli v okamžiku smrti přímo u umírajícího člověka, ale odskočili si třeba pro kafe...

Ano vím, ty výčitky k tomu patří. Ale nemá smysl si něco vyčítat. Jak už jsem řekla, je to podle povahy pacienta. Myslím, že introvertní lidé nemusí toužit po přítomnosti svých nejbližších v okamžiku smrti. A není to nic špatného. My se musíme naučit respektovat druhého - ne mu radit, jak to má být, jak má zemřít podle našich představ, ale respektovat jeho odchod...

Jaký máte tedy pro své pacienty a jejich blízké lék proti strachu?

Informovanost, otevřenost, pravdivost, upřímnost. Důležité je nebyť na to sám - nejen v umírání, ale i potom. Pečujeme o pozůstalé i po úmrtí pacienta.

Budeme-li upřímní, se strachem se pracovník hospice nepotkává jen u svých pacientů, ale i u sebe. Z čeho může mít hospicová sestřička strach?

Zpočátku to bylo, abych správně zhodnotila pacienta, a dobře rozhodla. Abych dobře informovala lékaře, abych zvládla reakce rodiny, a vůbec míru odpovědnosti, která je v těchto případech ohromná. Dnes už jsou tyto věci profesionálně zvládnuté a začleněné do odbornosti hospicového procesu. Ale přicházejí jiné obavy. Dnes si musím hlídat, abych měla u každého případu potřebnou

Přátelství Boha krtem přijali

29. 2. Vendula Hubálková

empatii. Aby profese nepřevážila nad lidskostí. A na druhou stranu si musím velmi vážně hlídat u sebe i svých kolegyně, aby nám naše práce nebrala příliš energie. Každý případ nás nějak vezme za srdce. Někdy víc, někdy méně, ale pokaždé. Pokaždé nám vezme kus energie. Pokaždé se dotýkáme smrti. V poslední době hodně řeším, jak pracovat s určitým vyčerpáním, a se způsoby, jak je možné tu energii doplnit. Ale myslím, že to je docela normální vývoj v každém povolání...

Nenahrává tomu i fakt, že naše společnost se smrtí moc nepočítá?

Obecně je společnost naladěna na akutní medicínu, a se smrtí moc nepočítá. To je fakt. Na druhé straně se leccos změnilo k lepšímu díky hospicovému hnutí. Ale smrt je vždycky smutná, s tím nic nenaděláme...

Propagaci a povědomí o hospicové službě už nemusíte řešit tolik, jako na začátku. Co by pomohlo hospicovým sestřičkám a hospicové službě teď?

Protože služba je hrazená zdravotní pojišťovnou jen částečně, stále důležité jsou pro nás finanční prostředky. Abychom mohli dělat službu tak komplexně, jak ji děláme. Abychom mohli jezdit za našimi pacienty do vzdálených míst. Abychom měli kvalitní přístroje a vybavení. Abychom mohli pečovat i o pečující rodiny a pozůstalé atd. Tady bych chtěla moc poděkovat našim dárcům, kterých je už spousta, a ze kterých mám velkou radost.

Druhá věc, která nám pomáhá, a za kterou děkuji naší paní ředitelce Marii Malé, je možnost pracovat na sobě samých, co se týče krizové intervence a prevence vyhoření. Po letech velkého pracovního nasazení se učíme pracovat s únavou. Učíme se, jak načerpat nové síly, učíme se dbát na oddělení pracovního a soukromého života.

Děkujeme za rozhovor.

/M

Vážná redakční rada Okénka do farnosti,

v roce 2016 zvítězil restaurovaný moryský sloup na Václavském náměstí v krajské soutěži

a stal se „Památkou roku 2016 Pardubického kraje“ a postoupil do celostátního kola.

V loňském roce jsme přihlásili do této soutěže rekonstruovanou fasádu měšťanského domu

rovněž na Václavském náměstí čp. 61 manželů Rambových. Po vyhodnocení v kraji se umístil na 2. místě.

V letošním roce proběhne II. etapa restaurátorských prací na průčelí kostela a pokud bude dostatek finančních zdrojů měla by být fasáda dokončena v roce 2021. Bude tedy na místě za rok 2021 podat do soutěže přihlášku této rozsáhlé obnovy.

S pozdravem

Martin Hatka

Památka roku 2019

Každoročně vyhodnocuje krajská sekce Sdružení historických sídel Čech Moravy a Slezka soutěž přihlášených památek, které prošly v příslušném roce rekonstrukcí v Pardubickém kraji. Po mnoha letech bylo posuzování v kategorii „velká památka nad 2 mil. Kč“ jednoduché, neboť přihlášena byla jen rekonstrukce radnice města Pardubice a postoupila tak do celostátního kola. V kategorii „malá památka do 2 mil. Kč“ se po prvním kole hlasování umístila na prvním místě rekonstrukce fasády čp. 61 v Letohradě společně s kapličkou u Zadního Arnoštova – Jevíčko. Po dalším kole jednání upřednostnil svým stanoviskem Národní památkový ústav kapličku s barokními malbami, která tak postoupila do celostátního kola. I tak patří poděkování manželům Rambovým za příkladnou obnovu fasády domu na Václavském

náměstí v našem městě a krásné 2. místo v Pardubickém kraji.

Doufám, že v roce 2021 bude soutěžit o první místo restaurovaná fasáda kostela sv. Václava.

Martin Hatka, krajská sekce SHS ČMS

CORONAVIROVÉ POVÍDÁNÍ

Historie, matka moudrosti, chce se mi poutně napsat. Ledakdo tahle slova opakuje, málokdo se jimi řídí. Až brutální události přimějí část společností, aby téhle poučce dala za pravdu. Ovšem, jen tak dlouho, než zloba doby pomine.

A tak už pár týdnů - a bude jich víc - kolísáme mezi strachem a nadějí, opatřujeme si ochranné pomůcky, dokonce je sami vyrábíme, posloucháme doporučení vlivných osob nebo jim vzdorujeme, abychom se ve chvíli, kdy zloba udeří na dosah ruky, pokorně podrobili.

Musíme poslouchat každodenní zpravodajství a zase od něj utíkáme k laskavějším pořadům, knihám, očesaným zábavám nebo práci, víc než kdy jindy oceňujeme možnost komunikace po telefonu nebo internetu.

Mou sestru a mne potomci nekompromisně vyvezli z Prahy ještě před vyhlášením karantény. Prý nám na zahrádce bude lépe.

Mají pravdu. A tak se naší přítomností zvýšil počet kyšperských obyvatel, co utrácují za potraviny a zahrádkářské zboží, a snažíme se, seč to jde, nezatížit zdejší zdravotní péči. Jsme k tomu pravidelně několikrát denně jednak nabádány, jednak tvrdě kontrolovány: co děláme, kam jdeme, zda nás někdo navštěvuje.... Když máme každá dvě děti a ty děti nám daly vnoučata, můžete hádat, kolikrát denně se ta kontrola děje. Běda, nezvezeme-li mobil do ruky po prvním zavonění. Hned jsme ve vážném podezření, že tajíme nějakou nedovolenou pochůzku nebo návštěvu. A tak po telefonu chválíme pomoc našich mladých sousedů, popisujeme, jak zodpovědní jsou místní obyvatelé, protože vidíme, že bez roušky kolem našich oken neprojde ani myš.

A opravdu oceňujeme internet a kamarády, kteří posílají vše od vtípků přes inteligentní hry

až po zajímavé a věrohodné informace. Lidová tvořivost v těch zasilaných zprávách vede, český humor je nezničitelný, nakažlivý, osvobozující a vlastně svým způsobem léčivý.

Nedá mi to, musím se vrátit k paměti, zapominání, podceňování varovných signálů. Určitě se nám všem v poslední době vybavila vzpomínka na zprávy o ptačí chřipce, prasečím moru, ebola, sarsu... Možná právě tohle byla ta varování. Varování odněkud zdaleka, varování rychle likvidovaná zakuklenými postavami. A jediné, o co šlo, zda za ta nuce ně utracená zvířata bude nějaká finanční náhrada. Ebola a sars, ty se odehrávaly tak daleko! V úplně jiném světě. Epidemie byly tak vzdáleny, že se české matky rozhodly utkávat s lékaři o povinnost očkování proti dětským epidemickým chorobám. Najednou bylo zpochybnováno to, co předchozí generace matek pokládaly za zázrak a dobrodíní. Když nevidíte umírat sousedčino a svoje dítě, když na hřbitovech nepřibývají malé hrobečky, proč nebyť zpupná?

Ona totiž není tak úplně pravda, že coronavirová epidemie je něco mimořádného. Co to je sto let v životě společnosti? Ti hodně staří, blízcí se věkem ke sto letům, ještě pamatují epidemii španělské chřipky. Její zhoubnost se přičítala hlavně poválečnému pohybu vracejících se podvyživených vojáků mezi válkou zdecimované a vyhladovělé obyvatelstvo. Tahle verze se tradovala nejvíc. Epidemiologové by asi hovořili jinak, přesněji. Kromě španělské chřipky byly ještě na počátku 20. století strašákem neštovice a tuberkulóza. Divcí i chlapecký obličej po prodělaných neštovicích vůbec nevypadal vábně. A prvorepubliková společnost dělala vše pro to, aby léčeben tuberkulózy bylo co nejvíc. Žamberské Albertinum má přesně tuto historii.

Moje maminka a její vrstevnice se u svých dětí bály spály, záskrtu, povážlivého rozšíření černého kašle a obrny. Z obrny byl daleko největší strach. Když pacient nepodleh, zanechávala obrna velmi často viditelné, život a pohyb omezující následky.

Jak my byly u svých dětí vděčné za povinná očkování proti všemu tomu, co strašilo naše maminky!

Rány osudu, nebo jak jinak epidemie nazvat, provázejí lidstvo od nepaměti. Znáte nějaké městečko, v němž by neměli morový sloup? Byl stavěn jako poděkování za to, že město nevyumřelo, nebo dokonce, že se ho mor nedotkl. I tak strašná situace, jakou pandemii moru a bezbrannost lidí byly, má odezvu v umění. Každý morový sloup je umělecké dílo. Téma moru najdeme u řady umělců, malířů, sochařů, básníků. Kdyby mohovíti obyvatelé Florencie na počátku 14. století neutíkali před morem, nenapsal by Giovanni Boccaccio svůj Dekameron. Napsal jej v době, kdy Karel, císař římský, král český, lombardský etc. zakládal svůj Karlštejn, Nové Město pražské, univerzitu a spoustu dalších důmyslných věcí, jimiž se dodnes pyšníme. Stovka příběhů, jež si útekáři ve své samotě pro potěšení vyprávějí, je uvedena přesným popisem toho, co to mor byl. Ani středověká, ani renesanční, ani barokní Evropa nebyla morových epidemií uchráněna, dokud nepřišli lékaři a vědci s poznáním, co mor způsobuje, jak se šíří, jak se proti němu chránit a jak jej likvidovat.

To je ta dlouholetá, mravenčí práce s mnoha slepými uličkami. Úsilí mnoha zatvrzelých jedinců, trápení jejich rodin, odvaha nasadit vlastní zdraví, někdy i vlastní prostředky. Nikdy nešlo o rychlá a jednoduchá řešení. A když už vědci dojdou k názoru, že je bezpečně našli, je na řadě farmaceutický průmysl, který se chová tržně. Prozatím nemůže jinak. Prodám to, co vyrobím?

Nejsme první a patrně ani poslední, komu epidemické choroby komplikují život. Važme si těch, kteří proti nim hledají účinný prostředek, těch, kdo se snaží pomoci nebo alespoň zachránit, co se dá.

Až největší nebezpečí pomine, budeme mezi těmi, kdo žádají víc prostředků na vědu a

výzkum, kdo žádají lépe vybavené nemocnice, víc odborníků v dosahu, zásoby pro mimořádné události, vycvičené štáby odborníků, i kdybychom se kvůli tomu měli uskromnit?

Dobré zdraví a trpělivost nám všem.

/EN

ANEŽČINY DOBROTY

TAK NÁM ZABILI FERDINANDA!

Pamatujete si ještě na Sama od nás ze školy? Je to ten kluk, který je neustále ponořen do knih a různých intelektuálně palčivých otázek, na něž neznám odpovědi.

U mě v knihovně je tak často, že je vlastně už taková její součást. A to hodně chytrá součást. Navíc plánuje, že až vyroste, nastoupí na mou pozici. No, naštěstí mi ještě pár let zbývá...

V pondělí Samík výrazně odhalil další rys své vědecky založené osobnosti, kterého jsem si, za tu dobu, co ho znám, měla možnost všimnout tak jednou nebo dvakrát.

Sam se totiž chová naprosto neuvěřitelně krásně k malinkým dětem. Ale přirozeně krásně, žádný sladký šišlání.

V knihovně se ten den stavila jedna pidiholčička, myslím, že tak roční. Roztomile tam žvatlala a kulila svá zvědavá očka na všechny strany. Sam byl zahloubán do nějaké literatury, úplně pohlcen neznámým časoprostorem. Kromě něj jako by nic neexistovalo. Jen on a kniha.

Holčička se během své průzkumné výpravy dobatolila až k němu a tiše ho pozorovala. Její pohled ho zjevně dokázal vrátit na koberec v knihovně, protože zvedl oči. Chvilí se pozorovali a pak se jí Sam zeptal:

„Chtěla bys pohádku, holčičko?“

Její zadrmlení si vyložil jako souhlas, takže se zvedl a přesunul se blíž k ní, aby viděla obrázky. Holčička ani nedutala a poslouchala, jak na ni ten velkej kluk trpělivě mluví.

„Dávej pozor, pohádka začíná:

Tak nám zabili Ferdinanda...“

Až teď jsem si všimla, co to Sam drží v ruce za knihu! Švejka!!

Evidentně u holčičky zaznamenal jisté mezery ve znalostech klasické literatury, tak se jí rozhodl dovzdělat. Četl a četl a holčička poslouchala. Jeden velkej a druhý malilinký, přesto si skvěle rozuměli. Zůstali takhle až do té chvíle, kdy holčičku zaujali plastoví tučňáci. Nemohla si pomoci, musela za nimi. Kouzlo pomínulo, hezkej pocit přetrval.

Sam si povzdechl nad nepozorným žáčkem, odrazil se od podlahy a v tu ránu byl opět ve svém světě.

Jen on a Švejka.

/AN

Infekční průjem zabije ve světě každý den 1 438 dětí. Hlavní příčinou je závadná voda. Pouhých 250 Kč stačí na výrobu 5 000 litrů bezpečné pitné vody. Německo a Francie věnovaly Itálii více rošek než Čína. Němečtí lékaři léčí Francouze nakažené koronavirem.“

STARÁ GENERACE ODCHÁZÍ

V popřevratových dnech 13. července 1945 zemřel typický kunvaldský sedlák Bedřich Balaš, zvaný „Fricek“. Jeho furiantství, houževnatost i pokrokovost byly známy po celém Žambersku. Poslední ze šestnácti dětí chodil jen příležitostně do kunvaldské jednotřídky s třemi sty dětmi. Škola byla umístěna v sále hostince u Fričů čp. 13. Od osmého roku byl vychováván tetou v Orlici u Kyšperka k přesnosti, důkladnosti a v tvrdém životě. Již jako chlapec jezdil s koňmi po východních Čechách. Vozil žida se zbožím. Spal často pod žlabem - anebo ve žlabě. Na cestách poznal lidi i různé způsoby hospodaření.

V 18 letech se vrátil na rodný statek, který pro sešlost a dlhu žádný z 13ti živých sourozenců nechtěl. V 28 letech se oženil. O svatební noci spali novomanželé na půdě, poněvadž okna ve světnici nechránila před vichřicí a deštěm. Ale ani na půdě se jim nevedlo lépe, když na ně spadl shnilý „hambalek“.

V hospodářství zaváděl novoty i přes odpor otcův. Jetel, který na těžkých půdách „nerostl“, pěstoval se zdarem. První na okrese oral louky a přechodně na nich polářil, sel, sklízel travní semena a konal pokusy s komonici, lupinou atd. Melioroval pole. Stroje, zvlá-

tě novinky, musel mít první v obci. První měl obilní žačku, travní sekačku a elektrické dojení. Ve věku 70 let si koupil samovazač a sám, bez porady, jej připravil k práci, sám posekl všechno obilí s párem kobyli. V 73 letech se učil řídit traktor. Vlastního traktoru a samovazacího lisu, které měl objednány, se již nedočkal.

Postavil obytné stavení, opravil hospodářské budovy. Zavedl vodovod, elektřinu, postavil „žumpu“, rozšířil stodolu a zřídil výběhy pro dobytek. Tak stále udržoval krok s dobou.

Jediným kamarádem mu byl soused „Ferda“ Veverka, čp. 168, který jediný z Kunvaldu měl hospodářskou školu. K němu si „Fricek“ nechal tajně posílat hospodářské noviny „Milotický hospodář“, příručky i semena k pokusům, které dělali společně. Dobře se doplňovali. „Ferda“ znal mnoho ze školy, „Fricek“ ze světa. Bylo to nerozlučné přátelství až do hrobu. Spolu debatovali, radili se, spravovali cesty, četli a pomáhali si. Spolu také utápěli životní žal. To pak „drželi draka“ až 3 dni. Kobyly stály v mrazivé vichřici o hladu před hospodou někdy až do rána - a nikdy se jim nic nestalo. Z hospody šel vždy rovnou do práce. Soudy Bedřich Balaš nenáviděl. Raději trpěl škodu nebo věc vyřídil pěstním právem. Když mu kdysi zlomyslník naházel na cestu

trní a „Fricek“ ho přistihl, povodil jej s bosýma nohama po něm, třeba byl o dvě hlavy menší než škůdce.

Nesnášel klepů. Každému řekl své mínění přímo do očí. Jako dlouholetý člen obecního zastupitelstva a člen cestní komise vyřizoval spory o pozemky a cesty velmi řízně. Nevadilo mu, že byl často zván „koderou“.

Flintu a psa nemiloval. Karty nehrál. Když mu pro to vytýkali lakotu, donesl všem karbaníkům konev vína, nebo zaplatil za celou hospodu útratu.

Jeho vlastenectví bylo nesmlouvavé a účinné. Již v letech osmdesátých minulého století řekl do očí odrodilci přede všemi při taneční zábavě: „Kdo se za svůj jazyk stydí - hoden potupy všech lidí!“ Za Rakouska byl to odvažný čin.

Pomohl každému, kdo toho potřeboval. V mobilisaci 1938 zasel několika sousedům, třebaže sám měl 21 ha orné půdy. Na počátku 2. světové války sdílel omyl mnohých občanů, že nebudete-li chleba, musí skončit válka. Neobjednal proto hnojiv s podotknutím: „Nenaroste-li, nebudem odvádět.“ Když pak dodávky nemohl plnit a potřebným pomoci chtěl, prožil mnohé těžké chvíle. Pomohl, ale nikdy nešmelil.

Se stářím mu přibývalo vyrovnanosti a životní moudrosti. Byl čtenářem Dostojevského, Tolstého i Komenského. Poslední jeho slova: „Jsem rád, že jsem statek udržel.“

*Z kroniky městyse Kunvaldu,
červenec 1947*

O MAGICKÉM ZVÍŘETI

Byl jednou, už je to hodně dávno, vynikající lovec. Byl ještě mladý, svobodný, nemusel se starat o ženu ani o děti. Lovil sám a byl hrdý, že ulovil hyenu, slona i lva. Vlastně ve svém životě ulovil každé zvíře, které se ulovit rozhodl.

Až jednou uslyšel o magickém neobyčejném zvířeti, které ještě nikdo nikdy neulovil. Dlouho bezvýsledně pátral po jeho stopách. Hon na magické zvíře se stal jeho životním cílem a zkouškou loveckých kvalit. A protože to byl vynikající lovec, nakonec zvíře vystopoval, nalíčil na něj past a zvíře chytil. Když si šel prohlédnout úlovek, v údivu se zarazil. Zvíře chycené v pasti na něj totiž promluvílo lidskou řečí: „Myslíš, jaký jsi vynikající lovec, ale jsi příliš pyšný a nevidíš, že polapit mne nebyla tvoje největší životní zkouška. Vidím, že se mne chystáš zabít. Ale když to uděláš, tvá matka zemře společně se mnou.“

„Nemusím tě zabíjet,“ řekl lovec zvířeti, „stačí, že jsem tě chytil. Otevřu past a dám ti svobodu.“

A zvíře mu odpovědělo: „Můžeš mne pustit z pasti, ale když to uděláš, tvůj otec v tom okamžiku zemře.“

A tak byl mladý lovec postaven před nejtěžší zkoušku svého dosavadního života.

A teď si představte, že jste tím mladým lov-

cem. Máte na výběr z výše uvedených možností. Smrt, nebo svoboda? Matka, nebo otec? Sofiina volba, kterou mívali (a možná pořád mají) před vstupem do dospělosti místní kluci a holky. Musí svou volbu říct před staršími. Je jedno, že už třeba rodiče nemají, mají strýce, tetu, nejstarší sestru nebo bratra, kteří hlavní důležitá role rodičů převzali. Odpověděli jste si na otázku alespoň v duchu?

Jestli ne, udělejte to. A až to uděláte, řekněte to nahlas. Jestli už nemáte rodiče, představte si dobu, kdy jste je měli. Představte si sebe na prahu dospělosti, jak stojíte před staršími vesnicí a musíte svou volbu nahlas vyslovit. A přesně tuhle „hru“ jsme včera „hráli“. Hru na porovnávání a poznávání kulturních rozdílů. Většina dotázaných z daleké „vyspělé“ ciziny (až na Antarktidu všechny kontinenty zastoupeny) pustila zvíře na svobodu. Dinkové zvíře zabili a naše „ohleduplnost“ a větší nová neúcta k otci je dost pobavila.

Jestli vám tekly v duchu slzy, nebo dokonce doopravdy, je to dobře. „Děti“ prý u té zkoušky taky pláčou.

Plakal i mladý lovec. Hlasitě nařikal den i noc, až jej uslyšeli lidé z jeho vesnice a ráno ho zmoženého žalem našli u pasti se zvířetem. Poslechli si příběh jeho nejtěžší zkoušky, obstoupili zvíře a společně je ukamenovali.

Tak neplačte, děti, utřete slzy. Nezemřela ani

máma, ani táta mladého lovce. A i když to tak vypadá, nezemřelo ani to zvíře. Bylo přece kouzelné. Jeho kousek zůstal v každém z lidí. A pak v jejich dětech a jejich dětech a dětech jejich dětí. Kousek toho zvířete je v každém z nás a občas před nás postaví nelehké rozhodování, které nám přináší bolest a trápení. A v takové chvíli je potřeba požádat o pomoc. Nenechat to břímě jen na sobě. Rozdělit se o svou bolest a přijmout pomoc ostatních. *Z knihy Stanislava Havlíčka: Syn buvola: Wen Anyar. Autor působí v nemocnici Lékařů bez hranic v jihosúdánském Agoku a o svých afrických zážitcích napsal knihu.*

ALLÁH JE NA TOM LÍP?

Při debatách v Albeřicích padla otázka: proč nazýváme Boha v našich modlitbách nejčastěji „všemohoucí“ nebo „věčný“? Když islám má pro Alláha 99 atributů? Navíc - my přece víme, že Bůh nám dal úplnou svobodu v rozhodování, a je tudíž bezbranný?! Závěr debaty: modlitby v naší církvi sestávají ode dávna výhradně muži, a těm se líbí všemohoucnost víc než třeba vlídnost, laskavost, něžnost, citlivost, ohleduplnost, moudrost, důvěryhodnost, vstřícnost, nekonečnost, jedinečnost, pravdivost, aktivita, dobrotivost, krása - a jaké ještě vlastnosti náš Bůh má... Dávat mu takovéto atributy - to by byla lekce o Bohu! Navíc - oživení našich často fádních modliteb...
Jan Rybář

V RODNÉM LISTĚ NEMÁME NAPSÁNO, ŽE ŽIVOT BUDE SNADNÝ

*S americkou klinickou psycholožkou
Edith Eger, která přežila Auschwitz,
vedla rozhovor Zuzana Válková*

Nikdy si nepřipustila, že by mohla zemřít, i díky tomu přečkala rok ve vyhlazovacím táboře Auschwitz. Její schopnost povznést se nad traumatizující realitu jí pomohla přežít okamžik, kdy si ji Josef Mengele vybral k tomu, aby ho „pobavila“ tancem, a utéct mu, když se ji chystal znásilnit. Přežila i pochod smrti. Své poslední dny měla strávit v koncentračním táboře Mauthausen, z hromady lidských těl ji však 5. května 1945 vytáhl americký voják z 11. obrněné divize, která hornorakouský lágr osvobodila. Edith Eva Eger, nejmladší ze tří sester narozených do maďarské židovské rodiny ve slovenských Košicích, dokázala najít zbytky lidskosti a naděje i v těch nejkrutějších okolnostech. Také proto po válce zasvětila život snaze proměnit tragédii holocaustu ve zkušenost, jíž může být prospěšná sobě i svému okolí. Dnes je jí 92 let a jako klinická psycholožka se řadí ke světové špičce v práci s válečnými veterány trpícími posttraumatickou stresovou poruchou. Její paměti Máme na vybranou (česky Práh, 2019) se před dvěma roky staly bestsellerem. Na podzim letošního roku na něj naváže knihou Dar (The Gift), v níž své poznatky rozšíří o doporučení z klinické praxe. Starost o ostatní a jejich chuť do života Edith Eger dodnes podle vlastních slov naplňuje ze všeho nejvíc.

Kolika pacientům se dnes budete věnovat?

Čekám jen jednoho, čtvrtek je relativně klidný den. Ale pro mě to není práce, považuji to za své životní dílo.

O svých pacientech říkáte, že jsou vašimi „dětmi“. Taková blízkost je v terapeutickém vztahu neobvyklá, nezatěžuje vás to? Mí pacienti ke mně jen tak nechodí, říkám, že jsou mi sesílání. Považuji je za své učitele. Díky nim každý den vidím, co v životě dělat i nedělat. Nepracuji s nimi jen s přihlídnutím k jejich aktuálnímu rozpoložení, ale i s myšlenkou na to, kam by se mohli dostat, kdyby znovu našli sílu naplno žít. Myslím, že s takovým cílem je terapeutická práce účinnější. Základem všeho je samozřejmě vzájemná důvěra. A neslibovat lidem věci, které není možné splnit - neumím nikoho udělat šťastným. Ale když se mi podaří být svému pacientovi dobrým rodičem, může být dobrým

rodičem sám sobě. A pak i svým dětem.

Před pár lety jste řekla, že nikdy neodejdete do důchodu. Platí to pořád?

Samozřejmě. Já na důchod nevěřím. Když přestanete používat mozek, ztratíte nad ním vládu. A já chci mít své duševní kapacity pod kontrolou.

K vaší knize: psát ji a tím znovu prožít příběh, jako je ten váš, muselo být nesmírně náročné. Jak dlouho jste na knize pracovala?

Celý život mi trvalo, než jsem vůbec pocítila touhu po psaní a našla v sobě ochotu otevřeně čelit utrpení, které jsem zažila. Ale považuji to za skvělé rozhodnutí, protože díky tomu dnes můžu lidem nabídnout cestu, jak změnit vlastní život. Ukázat jim, že nemusejí žít uzavřeni ve své minulosti, že mají možnost žít svobodně. To nejlepší, co můžete v některých situacích udělat, je zvolit si bolest. Kdybyste o sobě psala knihu vy, zaručeně jí taky trochu prožijete. Ale když to uděláte, nakonec si prospějete. Já svým dětem, vnoučatům i pravnoučatům snad trochu pomohla. Jsou sice těmi, kdo spolu se mnou přežili Auschwitz, ale nejsou jeho obětmi.

Vaše paměti mají 350 stran. Po dvou třetinách může čtenáře začít napadat, že už přece musí přijít chvíle, kdy největší těžkosti pominou a váš život se trochu uklidní. Přežila jste dva lágry, pochod smrti, boj o život čerstvě narozené dcery, komunický puč, urychlený odchod do exilu... Ale úleva ne a ne přijít. Krajině vypětí je z příběhu cítit ještě ve chvíli, kdy coby americká občanka bojujete o prestižní terapeutickou licenci. Tehdy vám bylo padesát. Oddechla jste si, když jste konečně zahájila svou terapeutickou kariéru?

Ne. Když se podíváte na svůj rodný list, všimnete si, že v něm není napsáno, že živo je jednoduchý. Naopak. Zkouška, kterou zmiňujete, byla opravdu nesmírně náročná. Jen proto, abych k ní mohla přistoupit, musela jsem mít odpracované tři tisíce hodin klinické terapie. Já jich měla pro jistotu šest, protože jsem si pořád nebyla jistá, jestli jsem na tu práci dost dobrá. Odjakživa jsem byla zvyklá dělat víc, než jsem musela. Chodila jsem do práce na šestou ranní místo od osmi, a když jsem výjimečně odcházela domů v pět, vždycky jsem si ji brala domů. Takhle jsem fungovala od chvíle, kdy jsem přišla do Ameriky. Mám za to, že vynaložená námaha mě zlepšila. Udělala ze mě lepší posluchačku. Dnes díky ní umím naslouchat lidem svým třetím uchem.

Jak to děláte?

Místo psaní poznámek se je snažím silně vnímat a pamatovat si, co mi říkají. A s tím, co mi během sezení povědí, pracuji ještě hlouběji, když odejdu. Během sezení dbám na oční kontakt. Skutečně platí, že většina toho, co říkáme, probíhá beze slov. Když si všimnu, že sebou pacient šije, odvrací oči, je mi jasné, že už se mnou není. Ale když jste se ptala na odchod do důchodu - doufám, že se dožiju věku, kdy nás opustil Kirk Douglas.

Jemu bylo 103. Ne, žertuji, mně je 92 let, takže bude dobré, když se dožiju 95. Ale když říkám, že je mi 92, myslím tím, že jsem už 92 let mladá.

Chodíte ještě o nedělech tančit? Dočetla jsem se, že chodíváte na swing.

Ráda bych chodila, ale můj přítel není v kondici na to, aby mě doprovázel. Jinak tančím pořád. Včera v noci se mi o tom zdálo, je to vlastně jeden z nejčastějších snů, které mám. Tanec doporučuji párům, se kterými pracuji, aby se spolu naučily komunikovat. V Americe je zvykem rozvádět se při náznaku prvních potíží. Manželé to spolu chtějí mít jednoduché. Jejich děti očekávají, že jejich život bude jednoduchý. Lidé si neudělají čas, aby přišli na to, jak být svým dětem láskyplnými a pečujícími rodiči. Proto je mým životním tématem schopnost přistoupit k sobě samému s laskavostí a láskou. Ptám se lidí: máte se rádi? A pokud ne, jak chcete mít rádi někoho jiného? Máte k sobě samému úctu? To musíte - nikdy v životě už na světě nebude žít stejný člověk jako já nebo vy! Ta myšlenka se mi zdá hrozně vzrušující.

S ohledem na vaše životní zkušenosti je fascinující, že jste se rozhodla lidi učit lásku, a ne varovat je před tím, čeho je lidstvo schopné. Bylo to racionální rozhodnutí?

Je to spíš mým nastavením. Lidé o mně občas říkají, že jsem ženským protějškem vídeňského neurologa a psychiatra Viktora Frankla, který také přežil Auschwitz. Dodnes si vzpomínám, jak mi při našem prvním setkání vyprávěl, že když ho v koncentráku bili a týrali, zavřel oči a představoval si, jak má v jednom z věhlasných vídeňských sálů psychiatrickou přednášku. Já se v lágru ocitla v šestnácti, když jsem byla hrozně zamilovaná. Pamatuji se, že jsem před Josefem Mengelem taky zavírala oči a představovala si, jak tančím part z Romea a Julie a vznáším se přitom na scéně budapeštské opery. Já i Frankl jsme v nejhorších životních situacích instinktivně volili podobný přístup. Lidské utrpení je přitom univerzální a nezáleží na tom, jaký je jeho původ. Během let se v mé terapeutické praxi objevili lidé, kteří zažili znásilnění nebo přepadení. Když jistili, že jsem byla v Auschwitzu, měli pocit, že jejich bolest vedle té mojej nic neznamená. Nechtěli mi o něm vyprávět. Vysvětlila jsem jim, že já na rozdíl od nich aspoň věděla, kdo byl můj nepřítel. Oni byli ve svém zážitku často uvězněni víc než já, protože svého nepřítele nikdy neviděli. Mně v lágru denně připomínali, že se odtamtud nikdy nedostanu živá. Brali mi krev a posílali ji německým vojákům. Vždycky mě u toho aspoň napadlo: s touhle krví válku fakt nevyhrájet!

V lágru jste si s ostatními dívkami udělaly soutěž krásy o to, která z vás má nejkrásnějšíňadra, abyste se rozveselily. Pokud se nepletu, tak jste ji vyhrála. Je humor opravdu jednou z věcí, která člověku pomůže přežít?

Humor byla poslední věc, kterou nám nacisté nemohli vzít. Když jsme chodili do sprch,

nevěděli jsme, jestli z nich vytryskne voda nebo plyn. Když nás každý den ve čtyři ráno při apelu počítali, nesměli jsme chybět, ani když nám bylo nejhůř, protože bychom pu-tovali do „nemocnice“. My věděli, že žádná nemocnice neexistuje, jen plynová komora. Museli jsme si vypěstovat schopnost okamžitě se zorientovat v nové situaci. Jak jsem už zmínila, já tehdy měla vůli k životu hlavně proto, že jsem byla zamilovaná. Říkala jsem si, že když přežiju ještě jeden další den, nakonec svého milého zase uvidím. Vlastně mě vůbec nenapadlo, že by to mohlo být jinak.

Vůle k životu, o které mluvíte, je nejspíš darem, který nemá každý. Vy jste kolem sebe vždycky dokázala najít něco, čím jste se dokázala potěšit. Může v sobě člověk takovou sílu pěstovat vědomě?

Náš mozek a limbický systém je nastavený tak, že z našich myšlenek vyvěrají naše emoce, nikoliv naopak. Je třeba nezapomínat na dvě věci: za prvé přemýšlet o myšlení. Za druhé musíte být pozorná k tomu, čemu věnujete pozornost. Zaměřováním se na špatné věci v sobě posilujeme reakce, kterých bychom se paradoxně nejradši zbavili. Lidé dokáží přijít s neuvěřitelně negativními proroctvími, která se pak naplní. Používají slova jako „nikdy“ nebo „vždycky“, mají absolutní jistotu ve věcech, o nichž nemohou mít ponětí, jak dopadnou. Své pacienty učím, aby místo „vždycky“ říkali „doted“. Místo „nikdy“ říkali „v minulosti“. Postupně člověk uvědomí, že svou minulost nezmění, ale to, co bude, změnit může. Je také dobré být realista, ne idealista. Když idealista v životě nedostane, po čem prahne, může se z něj stát cynická a sarkastická osoba. Mimocho-dem, Maďaři jsou velcí sarkasté!

A jací jsou podle vás Čechoslováci? Jak na ně vzpomínáte?

Češi byli za války jiní než Slováci. Pamatuji si, jak Jozef Tiso projížděl slovenskými vesnicemi a vyprávěl lidem, že nadešel čas konečně vyvraždit Židy, zbavit se pokolení, které zabilo Krista. I mně říkali, že jsem Kristova vraždkyně, to bylo ještě před nástupem Hitlera. Čechy si pamatuji jinak, zdá-li se mi rovnostářští, měli cit pro demokracii. Mám Čechy ráda a miluju Dvořákovu hudbu. A taky vepřovou se zelím!

Po návratu z lágru na vás v Československu čekaly další těžkosti. Vdala jste se, měla dítě, ale sotva jste se trochu zotavila, přišel rok 1948 a s ním komunistický převrat. Je pravda, že vašeho manžela Bélu Egera zavřeli do vězení, odkud jste ho zachraňovala s malou dcerkou v náručí, protože nechtěl vstoupit do komunistické strany?

Je to tak. Počítali s ním pro nějaký minister-ský post. Béla ale nechtěl.

Musím se zeptat ještě jednou: jak to, že po tom všem, co jste viděla, lidi před lidmi nevarujete?

Ale já to dělám. Láska bez nenávisti neexistuje, ani život bez smrti. Hitler dřímá v každém z nás. Když se Hitler narodil, musel to být rozkošný chlapeček. Pak ho ale naučili nenávidět. Nedá se vyloučit, že kdybych se ve stejné době narodila třeba ve Stuttgartu, vyrostla by ze mě sladká a veselá nacistická holčička. Jenže já se narodila jinde a celý život jsem usilovala o to, abych jako přeživší holocaustu byla člověkem, který je užitečný druhým. To je síla, ke které má cenu se upínat. V lágru jsem viděla, jak někteří lidé doufali, že je na Vánoce osvobodí, a protože se to nestalo, druhý den zemřeli. Člověk by měl mít schopnost přestat si klást otázku „proč já?“, ale spíš „co teď“? Když dokážete žít v přítomném okamžiku, i v sebestrašnější situaci se naučíte najít něco dobrého. Na to jsem přišla v Auschwitzu. Měla jsem na výběr: buď dopustím, aby mnou okolnosti smýkaly, anebo se s nimi zkusím vypořádat tak, jak přicházejí. Pokud se lidé rozhodnou zůstat ve svém životě obětmi, vždycky najdou někoho, kdo je zotročuje.

Proč si podle vás lidé volí roli obětí?

Když obviňujeme druhé, znamená to, že jsme se rozhodli zůstat dětmi. Je přítom rozdíl vybrat si „dětinskost“ - a zachovat si kvalitu, která se dá nazvat „dětskostí“. I Ježíš říkal, že maličci přijdou do nebe. Mimocho-dem, myslím, že z „dětského“ nastavení myslí vychází dobrý sex. Člověk je hra-
stý, zvědavý. Když se v manželství udělá ze sexu povinnost, nefunguje to.

Ještě pořád se věnujete i párové terapii?

Ano - a tu práci miluju. Učím páry taneční choreografii, vysvětluji jim, co je to smysl-nost. Zvlášť potřebné se mi to zdá u párů, které mají děti, a hrozí, že by to předčasně vzdaly. Učím partnery, aby se vzájemně nevyslyšeli a neudíleli si zbytečné rady. Od výsledků a rad je tu jiný vztah: děti a rodičů. A nikdo nechce jít do postele s děckem nebo s vlastním rodičem, že? Tohle je mimo-chodem důvod, proč jsem se kdysi rozvedla se svým manželem Bélou. Když jsme se po válce brali poprvé, byla jsem šileně osamělé, zraněná a hladové dítě. V Americe jsme se pak načas rozešli, potřebovala jsem zjistit, jestli bez něj obstojím, jaká jsem a co doká-žu. Když jsem si ho brala podruhé, byla jsem už dospělou ženou, která vstupuje do vztahu s dospělým mužem. Jinak mě napadá, že za-čátky roku jsou dobré k tomu, aby si spolu partneři na chvíli sedli a učili se spolu znovu jednat. Jako kdyby se předtím neznali, anebo si viděli poprvé. Když si stejný bere stejnou,

život je nuda. Ale když si vezmete někoho, s kým nemusíte soutěžit, s kým se dá spolu-pracovat, má to hluboký smysl. Spolupráce byla nenahraditelná i v Auschwitzu. Nako-nec to jediné, co máme, je vztah k druhému člověku.

Zmínila jste zesnulého manžela Bélu. Ten vám krátce po narození vaší první dcery dal zlatý náramek. Je to ten, který teď máte na ruce?

Víte... Před pár týdny mě vykradli. Kdosi u mě zazvonil a já ho bohužel pustila dovnitř. Odesl si všechny mé šperky. Dokonce jsem mu řekla, že náramek, který nosím, mám už od roku 1947 a vážou mě k němu silné vzpo-mínky. Doktor mě tehdy od těhotenství zra-zoval, doporučoval mi potrat, protože jsem byla po návratu z lágru strašně slabá. Zloděj si ho stejně odnesl... To, co vidíte, je ko-pie, kterou jsem si nechala udělat od zlatní-ka v New Yorku. Snad ho neztratím, jednou bych ho chtěla dát své dceři Marianě.

Vaše dcera je také psycholožkou...

Ano, dětskou psycholožkou. Říká mi „malá mami“, protože je vedle mě strašně vysoká. Její muž Robert Engle je nositelem Nobelovy ceny za ekonomii z roku 2003. No a teď s dcerou dokonce píšeme knížku. Bude to kniha receptů! Ona je gurmánka, já zase zku-šená maďarská kuchařka.

To je skvělé.

Zapomněla jsem vlastně ještě na jednu kníž-ku - už je hotová. Bude se jmenovat Dar (The Gift). Měla by být nápomocná lidem se vztahy i s různými životními potížemi. Chci, aby jim má kniha dala dárek - aby díky ní pochopili, že mohou být šťastní jen proto, že jsou naživu. Aby se přestali se ptát, co pro ně může udělat okolní svět, a místo toho hledali štěstí v sobě, protože teprve pak prožijí plný život. Tohle zachránilo mě i Viktora Frankla. Proto jsem ji napsala... Pořád se na té hoře života snažím škrábat výš a výš.

Jste opravdu pilná.

Láska není to, co člověk cítí, ale to, co dělá.

Jste šťastná?

Myslím, že „šťastí“ je na mě moc obecné slo-vo. Lidé o něm pořád mluví, zkoumají ho, ale mě by zajímalo, kdo může být dooprav-dy šťastný na světě, kde lidé hladoví, děti jsou oddělovány od rodičů a celé země právě v těchto dnech trápí koronavirus. Myslím, že ke mně se slovo „šťastná“ moc nehodí. Ráda bych svůj život zasvětila jinému cíli: aspoň o trochu zlepšit svět, ve kterém žiju. Snažím se, aby lidé kolem mě o kousíček posouvali hranice toho, co si myslí, že zvládnou. Abys-te vy mohla být tím, kým jste, a já mohla být sama sebou. No a pak vám uvařím maďarský guláš a vy mně vepřovou se zelím. Pošlete mi recept na knedlíky?

Dr. Edith Eva Eger Narodila se v Košicích v roce 1927 jako nejmladší ze tří sester. V 16 letech ji nacisté i s nejstarší sestrou Magdou a rodiči deportovali do Auschwitz, nejmladší sestře Kláře, houslové virtuosce, se před koncentračním táborem podařilo uniknout

a válku přežila v Budapešti v úkrytu u svého křesťanského učitele hudby. Z Auschwitz putovala Edith Eger i se sestrou Magdou do Mauthausenu. Po návratu z války se všechny tři sestry znovu setkaly v Praze. „Přijela jsem do města vlakem z Vídně. Jako první jsem tu uviděla obrovský poutač, na němž byla vyobrazená má sestra s houslemi - právě měla v Praze koncert. Takhle jsem zjistila, že je také naživu. K Praze mám zvláštní vztah,“ říká Edith Eger. Po návratu na Slovensko se Edith Eger vdala za židovského obchodníka Bélu Egera, s nímž v roce 1948 utekla z někdejšího Československa do Spojených států. V exilu se vypracovala na špičkovou terapeutku, dlouhá léta spolupracovala s americkým psychologem Philipem Zimbardem, kterému přezdívá „bratříček“.

Respekt 8/2020

pokračování ze str. 5

V katastrofách například běžně vznikají nové zásobovací sítě, kdy se lidé navzájem neokrádají, ale naopak se snaží shromáždit věci, které jsou potřeba. V chaotickém New Yorku dobrovolníci spontánně organizovali celé, postupně docela sofistikované sklady výstroje pro záchranáře pracující v epicentru. Krve se v transfuzních stanicích shromáždilo tolik, že jí nakonec po nějaké době museli zdravotníci kvůli přebytečnosti část zničit. A opět, spousta obyvatel na ty chvíle pospolitosti vzpomíná dodnes. Newyorčané si dokonce ani nevzali celý útok zdaleka tak politicky osobně jako zbytek USA: právě v centru teroristického útoku později probíhaly jedny z největších demonstrací proti odvetným útokům na Afghánistán a Irák, což se vysvětluje tak, že Newyorčané si až příliš dobře dokázali představit utrpení běžných civilistů.

Vlastně se zdá, že v mimořádných situacích se člověk nečekaně probouzí. Každý lidský život má svoje vlastní tragické prvky. Běžně jsou to ale soukromé pády, soukromá utrpení, individuální pohromy. Když vyhoří dům, přijde nemoc, ztratíme svého blízkého nebo prostě zkrachuje firma, ve které jsme strávili dvě třetiny života, svět si běží dál po svém, s chladnou lhostejností. Dávno nežijeme v tlupách, často ani v širších rodinách. Na většinu svých soukromých problémů jsme víceméně sami.

To se radikálně mění ve chvíli, kdy pohroma zasáhne širší společenství. Velká katastrofa staví „malé“ soukromé pohromy do úplně jiného kontextu. Křivoláké prameny jednotlivých osudů se náhle slíjí do jedné velké řeky obecného problému vyzývajícího k řešení. Řeka se valí jedním směrem, všichni jsou její součástí. Každý se může podílet, často

daleko za hranicemi možností, jež mu nabízí každodenní život. Je v tom něco opojného a skutečně lidského.

Mnozí si podobné situace pamatují celý život. Jiní po jejich mírnější variantě nepřestávají toužit, stačí se podívat na profesionální záchranáře, humanitární pracovníky nebo třeba válečné zpravodaje. O altruismu, empatii a jejich roli v evolučním vývoji člověka se píše stohy studií, v nichž se nehledá snadno shoda. Reálnou přítomnost potřeby podílet se na společném osudu, pracovat ve prospěch celku a být jeho pozitivní součástí ale občas pocítí nejspíš úplně každý. Pohroma je vlastně speciálním případem, kdy se takhle podstata člověčenství vyjevuje.

Jedním ze svědků teroristických útoků v New Yorku byl představený tamního zenbuddhistického centra Pat Enkyu O'Hara. Nad městem se celé dny po útocích vznášel zvláštní odér, jak se obrovské mrakodrapy i s tisíci obětí zřítily k zemi a do vzduchu se rozptýlil obrovský mrak nejrůznějších úlomků, kousků prachových částic a popela. „Odér nevyvanul celé týdny, měli jsme pocit, že vlastně dýcháme samotné lidi,“ popsal situaci docela děsivým obrazem zenbuddhistický představený. Zní to možná morbidně, ve své podstatě to však byla pravda - stejně jako je pravda, že tomu tak je vlastně vždy, jenom s mnohem menší intenzitou. Na celé představě je na první pohled něco zarážejícího, podobně jako přišlo neznámé svědkyni bombardování Londýna divné, že ji v krizové situaci zaplavuje pocit štěstí. Je to vlastně ale dobrá metafora: lidé nikdy nejsou tak blízko své vlastní podstatě a sobě navzájem, jako když se jejich všední svět náhle obrátí vzhůru nohama.

Autor čerpal z knihy *Rebecca Solnit: A Paradise Built in Hell*.

Jiří Sobota, Respekt 13/2020

Když se křesťanská obec - věřící laici, kněží a biskupové - neubírá cestou maličkých, přichází o budoucnost; zhroutí se. Boží království však klíčí v maličkosti, vždycky v nepatrnosti, maličkém semínku života. Duch Svatý volí vždy maličkost, protože nemůže vstoupit do velkého, pyšného a soběstačného. V srdci maličkého dochází ke zjevení Páně. A stejně tak pravý pastýř, kdo se neumenšuje, není pastýřem, nýbrž jen vedoucím úředníkem. Je však také třeba odstranit jistou pochybnost, že totiž k maličkosti se poji zbabelost, uzavřenost a strach. Naopak, maličkost má schopnost riskovat, protože nemůže nic ztratit.

František

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

neděle 9.4. Květná neděle
Iz 50,4-7 Ž 22 Flp 2,6-11 Mt 26,14-27.66

Zelený čtvrtek Ex 12,1-14 Ž 116
1 K 11,23-26 J 13,1-15

Velký pátek Iz 52,13 - 53,12 Ž 31
Žid 4,4-16; 5,7-9 J 18,1 - 19,42

neděle 16.4. Slavnost ZMRTVÝCHVSTÁNÍ PÁNĚ

1. Gn 1,1-2,2 Ž 104
2. Gn 22,1-18 Ž 16
3. Ex 14,15-15,1 Ex 15,1-6.17-18
4. Iz 54,5-14 Ž 30
5. Iz 55,1-11 Iz 12,2-6
6. Bar 3,9-15.32-4,4 Ž 19
7. Ez 36,16-17a.18-2 8 Ž 42
8. Řím 6,3-11 Ž 118
9. Lk 24,1-12

neděle 23.4. 2. velikonoční
Sk 2,42-47 Ž 118 1P 1,3-9 J 20,19-31

neděle 30.4. 3. velikonoční
Sk 2,14-28 Ž 16 1P 1,17-21 Lk 24,13-35

neděle 7.5. 4. velikonoční
Sk 2,14a.36-41 Ž 23
1P 2,20b-25 J 10,1-10

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: BarBar Design, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741